

مدیریت زمان در زراعت لوبیا چشم بلبلی



PTMP/SK/R&D/A/ Black eye bean 02 /27122021

مقدمه

پس از غلات، حبوبات مهمترین منبع غذایی بشر به ویژه از نظر پروتئین و از مهمترین گیاهان زراعی و غنی از پروتئین هستند که در دنیا کشت می‌شوند و با شرایط مختلف آب و هوایی از معتدل تا گرم سازگار شده‌اند. یکی از مهمترین گونه‌های حبوبات، لوبیا چشم‌بلبلی است که در انگلیسی به آن Cow pea یا Black eye bean می‌گویند. لوبیا چشم‌بلبلی یکی از حبوبات بسیار مهم است که دانه آن حدود ۲۵ درصد پروتئین دارد.

ویژگی‌های گیاه

لوبیا چشم‌بلبلی گیاهی گرمادوست و روزکوتاه بوده و نیاز حرارتی بالایی دارد.

جدول ۱- کمترین درجه حرارت برای مراحل رشد لوبیا چشم‌بلبل

دمای مناسب رشد و نمو (درجه سانتی گراد)	رشد (درجه سانتی گراد)	جوانه زنی بذر (درجه سانتی گراد)
۲۵ تا ۳۰	۱۶	۸

حرارت‌های پایین نزدیک به صفر درجه موجب مرگ این گیاه حساس به سرما می‌شود. این گونه لوبیا با قابلیت همزیستی با باکتری‌های تثبیت‌کننده نیتروژن هوا، نقش مهمی در حاصلخیزی و بهبود خصوصیات فیزیکی خاک‌ها دارد و افزون بر تامین بخشی از نیتروژن لازم خود، پس از برداشت حدود ۵۰ کیلوگرم نیتروژن به خاک اضافه می‌کند. از این رو، این گیاه نقش مهمی در تناوب زراعی دارد و همچون کود سبز برای تقویت و بهبود وضع فیزیکی خاک استفاده می‌شود. لوبیا چشم‌بلبلی به سبب شاخ و برگ فراوان و نازک، پس از پوسیدن در خاک مواد آلی و هوموس فراوان برای خاک تولید می‌کند. سطح زیر کشت لوبیا چشم‌بلبلی در ایران، در حدود ۱۷۰۰۰ هکتار بوده، خوزستان و پس از آن ورامین، جیرفت، بخش‌هایی از استان سیستان و بلوچستان، آذربایجان غربی، سمنان و کهنوج از مکان‌های مهم کشت این محصول هستند.

معرفی ارقام مناسب لوبیا چشم‌بلبلی برای کشت در مناطق گرمسیری کشور

به‌زودی یک یا دو رقم جدید لوبیا چشم‌بلبلی برای کشت در مناطق گرمسیری ایران معرفی خواهند شد. تا آن زمان، توصیه می‌شود از ارقام محلی لوبیا چشم‌بلبلی که با شرایط آب و هوایی همان منطقه سازگاری خوبی



دارند، برای کشت در هر منطقه استفاده شود؛ برای نمونه، رقم محلی جیرفت مناسب کشت در استان کرمان و رقم محلی مشهد مناسب کشت در استان خوزستان است.

مراحل رشد و نمو لوبیا چشم بلبلی

مرحله جوانه زنی: بذر لوبیا چشم بلبلی در درجه حرارت بالای ۱۶ درجه سانتی گراد، پس از ۴-۵ روز جوانه زده و همزمان با جوانه زنی، لپه‌ها از خاک خارج می‌شوند. برای جلوگیری از سله بستن خاک به سبب خروج لپه‌ها در طول دوره جوانه زنی، سطح خاک باید مرطوب باشد تا در این مرحله، همه بذرها جوانه زده و سطح سبز مناسبی ایجاد شود.



شکل ۱- جوانه زنی لوبیا چشم بلبلی

مرحله رشد رویشی: از جوانه زنی تا پیش از آغاز گلدهی را مرحله رشد رویشی می‌گویند. در این مرحله، لوبیا چشم بلبلی به درجه حرارت‌های بالا مقاوم بوده و در صورت تامین رطوبت، قادر است درجه حرارت‌های بالای ۳۵ درجه سانتی گراد را به خوبی تحمل کند. این مرحله اگرچه در آب و هوای مختلف متفاوت است، ولی طول مدت زمان آن حدود ۷۵ روز است.

مدیریت زمان در زراعت لوبیا چشم بلبلی



PTMP/SK/R&D/A/ Black eye bean 02 /27122021

مرحله رشد زایشی: مرحله زایشی با گلدهی بوته‌های لوبیا چشم‌بلبلی آغاز می‌شود. در این مرحله، درجه حرارت بالا سبب عقیم شدن گل‌ها می‌شود؛ بهترین درجه حرارت در این دوره، دمای زیر ۳۵ درجه سانتی‌گراد است. لوبیا چشم‌بلبلی گیاهی است با رشد نامحدود، به این مفهوم که تا پایان دوره رشد، رشد رویشی و رشد زایشی یا گلدهی دارد، ولی اوج گلدهی در لوبیا چشم بلبلی در حدود ۲۰-۱۵ روز است و گل‌های بعدی به سبب کاهش درجه حرارت هوا، فرصت تبدیل شدن به غلاف و دانه را ندارند.

مرحله رسیدگی: زمانی که حدود ۸۰-۷۰ درصد غلاف‌های لوبیا چشم بلبلی به رنگ زرد درآمدند، زمان رسیدگی بوته‌ها و زمان مناسب برداشت لوبیا چشم‌بلبلی رسیده است.

منبع

سقاوت، رضا؛ خرمیان، محمد؛ میرزاشاهی، کامران؛ ماکنالی، آذر. (۱۴۰۰). مدیریت زمان در زراعت لوبیا چشم بلبلی در مناطق گرمسیر کشور. تهران: نشر آموزش کشاورزی

